

INSTRUKS

for

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet

Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet

den

13. mars 2020

1. Innledning

Formål med instruksen og forhold til øvrig regelverk

Formålet med instruksen er å angi Direktoratet for strålevern og atomsikkerhets myndighet og ansvar og Helse- og omsorgsdepartementets forventninger og krav til etatens systemer, rutiner og styringsprosesser.

Økonomiforvaltningen ved DSA skal følge Reglement for økonomistyring i staten og Finansdepartementets bestemmelser om økonomistyring i staten med de tilføyelser og presiseringer som fremgår av denne instruksen. DSA skal fastsette instruks for egne aktiviteter innenfor rammen av denne instruksen. Instruksen er bygd opp som et supplement til økonomiregelverket. De aktuelle bestemmelsene i økonomiregelverket er ikke gjengitt i instruksen. Instruksen må ses i sammenheng med de årlige tildelingsbrevene og styringsdialogen for øvrig.

2. Helse- og omsorgsdepartementets ansvar

Departementets styring av underliggende virksomheter er en del av gjennomføringen av sektorpolitikken. Gjennom etatsstyringen skal departementet sikre at etaten ivaretar sitt samfunnsoppdrag, bidrar til å oppnå mål og vedtatte prioriteringer, utnytter tildelte ressurser effektivt, samt ivaretar sine ansvarsområder innenfor de lover, regler og rammer som er satt. Departementet skal ikke styre eller påvirke etatens faglige vurderinger innenfor de oppdrag som er gitt. Dette er i henhold

til internasjonale avtaler på atomområdet. I tillegg er DSAs rolle som effektiv og uavhengig strålevernsmyndighet er nedfelt i norsk regelverk.

3. DSA som fag- og forvaltningsorgan

Direktoratet for strålevern og atom sikkerhet, heretter DSA, er et direktorat underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. DSA er også Klima- og miljødepartementets direktorat på området radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall. I det internasjonale atom sikkerhetssamarbeidet utfører DSA direktoratsoppgaver for Utenriksdepartementet. DSA er innstillende myndighet overfor Forsvarsdepartementet etter atomenergiloven og tilsynsmyndighet når det gjelder anløp av militære reaktordrevne fartøy. DSA leder og har sekretariat og operasjonslokale for den nasjonale atomberedskapen

Helse- og omsorgsdepartementet, Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet styrer DSA gjennom instruks, delegasjon, tildelingsbrev og etatsstyringsmøter.

4. Direktoratet for strålevern og atom sikkerhets myndighet og ansvar

DSA er fag- og forvaltningsmyndighet på områdene strålevern og atom sikkerhet, radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall. DSA utøver sitt samfunnsoppdrag bl.a. ved å forvalte regelverk, føre tilsyn, informere, overvåke, veilede og gi tillatelser.

DSA arbeider for å redusere negative følger av stråling, både ved å arbeide for redusert eksponering for naturlig stråling som radon og UV, ved å påse at håndtering av strålekilder, radioaktivt avfall og utslipp, medisinsk strålebruk, og påse at avvikling av og opprydding etter atomanleggene (dekommisjonering) gjennomføres riktig og forsvarlig. Videre arbeider DSA for økt atom sikkerhet både nasjonalt og internasjonalt og for å hindre spredning av radioaktivt materiale.

DSA skal forberede og avgir innstilling om søknader om konsesjon til atomanlegg og løyve for tilvirkning, omsetning, behandling og transport av atomsubstans. I tillegg forbereder DSA og avgir innstilling om søknader om konsesjon når det gjelder anløp av militære reaktordrevne fartøyer. DSA forvalter strålevernloven, atomenergiloven og deler av forurensningsloven. DSA fører tilsyn med at regelverket etterleves og at vilkår i enkelttillatelser oppfylles, og kan i denne forbindelse gi pålegg. Avviklingen av og oppryddingen etter atomanleggene på Kjeller og i Halden skal følges tett av DSA.

DSA skal overvåke naturlig og kunstig stråling i miljø og arbeidsliv. Innenfor sitt ansvarsområde skal DSA ha oversikt over ny og oppdatert kunnskap for å understøtte forvaltningen. DSA skal formidle oppdatert kunnskap til relevante myndigheter og allmennheten. DSA er nasjonalt referanselaboratorium på vegne av Justervesenet for måleenheter innenfor stråling og radioaktivitet.

DSA har beredskapsansvar både i normalsituasjoner og ved håndtering av atomhendelser som kan ramme Norge eller berøre norske interesser. DSA er sekretariat for, medlem av og leder Kriseutvalget for atomberedskap. DSA er nasjonalt varslingspunkt for atomulykker, både for hendelser i Norge og i utlandet. I samsvar med den internasjonale varslingskonvensjonen, skal DSA både varsles av andre lands myndigheter om utslipp av radioaktive stoffer som kan få konsekvenser i Norge, og sørge for å varsle andre land ved hendelser i Norge. DSA skal også sørge for varslings nasjonalt.

Forurensningssituasjonen i Norge etter Tsjernobyl ulykken må følges opp med mottiltak i husdyrproduksjonen samt målinger av stråledoser til utsatt befolkningsgruppe.

DSA skal bidra til gjennomføring av Norges internasjonale forpliktelser og vurdere gjennomføring av internasjonale anbefalinger. DSA skal delta i relevante internasjonale prosesser og arbeid innenfor strålevern- og atomsikkerhetsområdet.

Særlig om DSAs ansvar som direktorat for Klima- og miljødepartementet

DSA er direktorat for Klima- og miljødepartementet på området radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall, herunder beredskap mot akutt radioaktiv forurensning. DSA skal bidra til å nå miljømålene på området der de er tildelt juridiske og administrative virkemidler. DSA skal sikre effektiv forvaltning og gjennomføring av forurensningsloven på sitt område gjennom informasjon, å gi konsesjon og å føre tilsyn. DSA skal rådgive Klima- og miljødepartementet på området radioaktiv forurensning og avfall, herunder miljøaspekter ved atomvirksomhet og annen nukleær industri.

DSA skal bistå og rådgive i oppfølging av departementets beredskapsansvar. I sitt internasjonale arbeid på miljøområdet skal DSA prioritere arbeidet i OSPAR, Londonkonvensjonen, IAEA, ICRP og Arktisk råd/AMAP, og lede den norsk-russiske ekspertgruppen for kartlegging av radioaktiv forurensning i de nordlige områder.

DSA skal følge utviklingen på nukleære anlegg i Norges nærområder og skal i den sammenheng ha dialog med aktuelle lands strålevernmyndigheter, miljømyndigheter og andre relevante aktører. DSA skal koordinere nasjonal overvåkning av radioaktiv forurensning i det ytre miljøet, delta i nasjonal miljødatasamordning og utvikle og publisere relevant kunnskap om utslipp og avfall fra norsk virksomhet samt forekomst og effekter av radioaktivt materiale i miljøet.

Særlig om DSAs ansvar som direktorat for Utenriksdepartementet

DSA er direktorat for Utenriksdepartementet på områdene internasjonal atomsikkerhet og ikke-spredning, nedrustning og eksportkontroll. DSA forestår forvaltning av tilskuddsmidler under Regjeringens Atomhandlingsplan, og deltar aktivt i Utenriksdepartementets rådgivende utvalg for atomsaker. DSA bistår Utenriksdepartementet med faglig beslutningsstøtte i saker som kommer opp i kontakten med Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) og i forbindelse med NPTs tilsynssyklus.

DSA skal ivareta løpende internasjonale rådgivnings- og utviklingsoppgaver for Utenriksdepartementet i tråd med Meld. St. 11(2009-2010) Samarbeidet med Russland om atomvirksomhet og miljø i nordområdene samt Regjeringens handlingsplan for atomsikkerhet og miljø (atomhandlingsplanen) for perioden 2018-2022.

DSA skal gjennom internasjonalt samarbeid bidra til å gjennomføre norske synspunkter og satsingsområder på atomsikkerhetsområdet. DSA skal i denne sammenheng videreføre et tett og langsiktig atomsamarbeid med relevante land, særlig Russland og Ukraina, men også andre aktuelle land i Eurasia om atomsikkerhet, så lenge det finnes atomaktiviteter og forurensningskilder som kan ramme norske og globale interesser.

Oppfølging av det internasjonale atomsikkerhetssamarbeidet videreføres i tråd med norske prioriteringer for kjernefysisk sikkerhet og trygghet i IAEA og på andre relevante internasjonale arenaer, slik som gjennom G7s Globale Partnerskap mot bekjempelse av masseødeleggelsesvapen (GPWMD) og Global Initiative to Combat Nuclear Terrorism (GICNT).

DSA skal ha inneha en sentral rolle i den norske innsatsen for å utvikle multilateral nedrustningsverifikasjon. Den norske lederrollen i arbeidet med å minimere høyanriket uran i sivil sektor videreføres.

DSA skal videre bla. i samarbeid med IAEA implementere EØS-finansierte prosjekter og utarbeide grunnlag og prosjektforslag for nye prosjekter.

Utenriksdepartementet kan innhente sakkyndige råd fra DSA i spørsmål om eksport av kjernefysiske varer og teknologi fra Norge. Ved behov deltar DSA i relevante ekspertmøter innenfor Nuclear Suppliers Group (NSG).

5. Om styringsdialogen

Styringsdialogen mellom departementene og DSA administreres av Folkehelseavdelingen i Helse- og omsorgsdepartementet. I styringsdialogen mellom departementene og DSA inngår denne instruksjonen med faste oppdrag, tildelingsbrev, delegasjonsskriv og minst to etatsstyringsmøter per år. Prinsipielle og vesentlige spørsmål knyttet til gjennomføring av DSAs oppgaver, herunder tiltak som kan påvirke ressursanvendelsen i sektoren, inklusive organisasjonsendringer, skal avklares med departementet. I tildelingsbrevet presiseres rutinene for tildeling av nye oppdrag til DSA gjennom året og DSAs årlige rapporteringskrav klargjøres. Etaten skal i etatsstyringsmøtene og i rapporteringen per annet tertial rapportere på overordnet risikovurdering av oppdragene i tildelingsbrevet. Dagsorden for etatsstyringsmøtene skal være avtalt på forhånd, og godkjent referat skal sendes Riksrevisjonen innen to uker.

I tillegg til den formelle etatsstyringen skal det på de faglige områdene avholdes jevnlig kontaktmøter der også andre relevante etater kan inviteres til å delta. Kontaktmøtene er formelt ikke en del av styringsdialogen. I kontaktmøtet kan:

- Departementet gi utdypende føringer for enkeltoppdrag.
- DSA orientere om status for oppdrag (både de faste oppdragene og de spesielle oppdragene for året), og informere om eventuelle nye situasjoner som har oppstått i løpet av året.
- Departementet ta opp nye saker hvor det er aktuelt å gi oppdrag til DSA.

DSA skal i årsrapporten beskrive måloppnåelse og resultater. I tillegg skal årsrapporten inneholde en risikovurdering med risikoreduserende tiltak. Årsrapporten skal utarbeides etter kravene i Økonomiregelverket og Finansdepartementets rundskriv R-115, samt annen informasjon av betydning for departementets styring og oppfølging. I DSAs årsrapport skal det rapporteres på styringsparametere og spesielle oppdrag formulert i tildelingsbrevet. Departementet skal ha kopi av all korrespondanse mellom DSA og Riksrevisjonen.

6. DSAs interne styring

Direktørens og ledelses ansvar og myndighet

Direktøren for DSA har ansvaret for virksomheten i henhold til Økonomiregelverkets punkt 2.2. Direktøren har budsjett disponeringsmyndighet i henhold til tildelingsbrevet. Direktøren har anledning til å delegerer myndighet til faste organisasjonsledd eller ledere i virksomheten. Slik delegasjon skal være skriftlig.

Virksomhetsstyringen skal være dokumentert.

Utbetalinger til direktøren skal attesteres av den som fungerer for direktøren og anvises av en annen medarbeider i DSA som har budsjettdisponeringsmyndighet.

Krav til planlegging, gjennomføring og oppfølging av virksomheten i DSA

DSA skal på en systematisk måte identifisere, vurdere, håndtere og følge opp hendelser (risikoer) som kan inntreffe og påvirke måloppnåelse negativt. Dette innebærer blant annet at DSA må rapportere til departementet om risiko og eventuelle tiltak for å redusere kritisk risiko til et akseptabelt nivå.

På grunnlag av tildelingsbrev fra Helse- omsorgsdepartementet skal direktøren utstede disponeringsskriv til de enhetene som direktøren har gitt delegert budsjettdisponeringsmyndighet. Interne fullmakter omfatter de kapitlene og postene som DSA selv skal foreta utbetaling på og disposisjons- eller tilskuddsbevilgninger.

Disponeringsnotatet for hver enhet skal fastsette

- tildelt bevilgning fordelt på kapittel, post, eventuelt underpost, eventuelle prosjekter og andre spesifikasjoner
- hva disponeringsmyndigheten innebærer av ansvar og myndighet
- ansvaret for å oppnå angitte resultater
- hvilke rapporter som skal leveres til direktøren til hvilke tidspunkter

Ved tildeling av eventuelle ekstra midler skal det utformes supplerende disponeringsnotat. Saker som er tatt opp av Riksrevisjonen skal rettes opp så snart det er mulig.

DSA skal ha dokumentert rutiner for etablering og forvaltning av tilskuddsordninger og for enkeltstående tilskudd.

DSA skal ha dokumentert rutiner for etablering og forvaltning av anskaffelser. Det skal utarbeides en årlig anskaffelsesplan, hvor myndighet og delegasjon knyttet til anskaffelser er presisert. Beslutning om omfattende anskaffelser skal tas av direktøren.

Krav til internkontrollen i DSA

DSA skal sørge for å ha tilfredsstillende internkontroll knyttet til måloppnåelse, regnskapsrapportering og økonomiforvaltning, og etterlevelse av regelverk mv.

DSA skal på en systematisk måte identifisere, vurdere, håndtere og følge opp hendelser (risikoer) som kan inntreffe og påvirke måloppnåelsen negativt. Dette innebærer blant annet at DSA må rapportere til departementet om risiko og eventuelle tiltak for å redusere kritiske risikoer til et akseptabelt nivå. DSA skal varsle HOD, med kopi til det aktuelle fagdepartement (eller omvendt), om vesentlige avvik straks de blir kjent.

7. Dokumentasjon

Oppdaterte versjoner av følgende dokumentasjon skal ligge til grunn for DSAs virksomhet:

- Utredningsinstruksen
- Retningslinjer for etatsstyring
- Retningslinjer for tilskuddsforvaltning
- Prosedyrer/retningslinjer for anskaffelser
- Økonomiregelverket

- Nasjonal helseberedskapsplan

8. Evaluering

DSA skal regelmessig vurdere behov for evalueringer, både av virksomheten som helhet, fagområder og pågående prosjekter og aktiviteter. Forslag til evalueringer tas opp med departementet.